

OBROBNE
PAZKE
VATRO J. GRILL

Governer Lausche se je oni dan nekaterim krogom hudo za meril, ker je rekel, da še ne ve, komu bo dal svoj glas za ohij skoga senatorja pri volitvah v jeseni—Ferguson ali Taftu.

Ali vsaj tako bi se zdelo, če bi človek sodil po tem, kar se piše po listih.

Kar še mene tiče, bi rekel, da je Lausche samo izrazil zagato mnogih mislečih ohijskih državljanov.

Tisti, ki zdaj Lauschetu očitajo, da je s to svojo izjavo pokazal, da ni "dober demokrat," imajo sila kratek spomin.

Na primer—pred dvema letoma so "dobri demokrati" v naši prelepi Ohio v trumah bežali od Trumana, o katerem so mislili, da je "kaput."

Kaj pa Lausche? Oh vseh "visokih glav" je bil edini, ki je Trumana (kateremu ni bil nič dolžan) spremjal na kampanjski turi po državi. Ni se bal, da ga bo Truman okužil, kakor so se mnogi "dobri demokratje," ki so mislili, da Dewey (z izjemo majhne formalnosti na dan voitev) že sedi v Beli hiši.

Truman je po moji sodbi eden najbolj podcenjevanih predsednikov, kar jih je še imela Amerika.

Seveda, on ne doseža Roosevelta—in kdo drugi bi ga?—ampak je dobrodušen, energičen, in poseda mnogo tistega, čemur pravijo Amerikanci "good horse sense."

V teku petih let, odkar se nahaja v Beli hiši—in ta doba nihil noben piknik—se ne more reči, da je zgrešil kako večjo napako.

Stvari, za katere se zavzema v kongresu in izven kongresa so v jedru iste, za katere se je boril Roosevelt, to je, ojačanje socialne zaščite za povprečnega državljanina, ki dela z rokami ali umom, in pa razširjenje osnovnih človeških pravic ne glede na plemenske ali druge razlike.

Domneva, da je bil Truman "vsiljen" Rooseveltu, je napačna. V avtoritativni biografiji "Roosevelt and Hopkins" (knjiga Roberta E. Sherwooda), čitam:

"Mnogo ljudi je sodilo, da so Trumana kar nenadoma potegnili iz klobuka (namreč na demokratski konvenciji leta 1944 v Chicagu), ampak to ni resnica. Predsednik je imel že dolgo oči na njem. Delo Trumanovega odseka (ki je med vojno pazil, da fabrikanti niso goljušali vlade pri narocih in kontraktih) je bilo dobro, postal je obče poznan in čisljen v deželi, in zelo popularen v senatu. Predsednik je želel nekoga, ki mu bo pomagal tam (namreč v senatu), kadar se bo sklepalo mir."

To so besede Hopkins, ki je stal Rooseveltu bliže kot kdo drugi v Washingtonu.

Najboljše priporočilo za Trumana pa je to-le: Blatijo in smetišo ga dan na dan prav tisti krog, ki so tako globoko mrzili Roosevelta—fabrikanti, bankirji, na kratko, takozvana "visoka družba." Pred dvema letoma ga ni podpiral niti eden velik list v deželi. Južni demokratje pa so odprto rebelirali in postavili svoje

(Dalje na 2. strani)

V Moskvi se vršijo pogовори med angleškim ambasadorjem in predstnikom sovj. vlade

MOSKVA, 11. julija—Angleški ambasador Sir David Keely je danes imel svoj drugi sestanek s sovjetskim zastopnikom zunanjega ministra Andrejom Gromikom.

Konferenca med angleškim in sovjetskim predstnikom se je vršila na inicijativo Angležev. Sovjetsko zvezo je zastopal Gromik, ker se zunanjji minister Andrej Višinski nahaja na počitnicah.

Angleška ambasada je naznala, da ne more objaviti nobenih komunikov v zvezi s pogоворi. Verjetno je, da je ameriška ambasada o konferenci, na kateri se razmotriva o vojni na Koreji, tudi obveščena.

Kot je bilo naznanjeno, si Anglia prizadeva, da bi se miroljubnim potom poravnalo konflikt na Koreji. Sovjetska zveza ne prizna skele organizacije ZN, na osnovi katerih Zedinjene države opravičujejo svoje vmešavanje v vojno na Koreji.

Čeprav angleški predlogi za poravnava spora še niso znani, angleški diplomatični krogi verujejo, da bi se lahko upostavilo mir na Koreji na slediči način:

Sile Severne Koreje naj se po splošnem premirju umaknejo na 38. vzporednico;

Vladi Severne in Južne Koreje naj začeta pogajanja za združitev dežele. Na takšnih pogajanjih naj bodo navožči tako sovjetski kot ameriški predstavniki;

Zedinjene države bi umaknile svoje mornarico, ki ščiti Formozo;

Sovjetska zveza bi prenehala z bojkotom Združenih narodov, ko bi Zedinjene države priznale novo vlado Kitajske in dovolile, da se iz organizacije izobči nacionalistične delegate ter jih zamenja z delegati nove vlade v Peipingu.

VLADA SEVERNE KOREJE DALI ZEMLJO

HONG KONG, 11. julija—Radio postaja v Peipingu je danes naznala, da je vlada Severne Koreje objavila ukaz, na osnovi katerega je v južni Koreji zaplenjena zemlja velepostsnikov in razdeljena malim kmetom in najemnikom.

ČASTNIK ZAPRAVIL DENAR: GRE V JEČO

LOS ANGELES, 11. julija—Mornariški "paymaster" Bascom B. Boaz je bil danes obojen na pet let zapora, ker je iz blagajne ukradel \$19,000 vladnega denarja. Boaz je izjavil, da je denar potrošil z neko brunetkinjo v teku šestih mesecev.

NOVI PLES ZA VOJNO NA KOREJI

HOLLYWOOD, 11. julija—Na konvenciji plesnih učiteljev so danes uvedli novi ples, ki so ga očivodno v zvezi z vojno na Koreji imenovali "Korejska poskočnica."

(Onim, ki se navdušujejo za ta ples, bi svetovali, naj ga gredo "plesat" na Korejo.)

SVOBODNA POŠTA ZA VOJAKE NA KOREJI

WASHINGTON, 11. julija—Senat je danes odobril predlog, na osnovi katere ne bo trebalo plačati nobene poštnine za pisma ameriškim vojakom na Koreji.

Najboljše priporočilo za Trumana pa je to-le: Blatijo in smetišo ga dan na dan prav tisti krog, ki so tako globoko mrzili Roosevelta—fabrikanti, bankirji, na kratko, takozvana "visoka družba." Pred dvema letoma ga ni podpiral niti eden velik list v deželi. Južni demokratje pa so odprto rebelirali in postavili svoje

(Dalje na 2. strani)

V Rusiji se ne vznemirjajo radi vojne na Koreji

MOSKVA, 11. julija—V Sovjetski zvezni nobenih znakov, da vlada podvzema nujnostne ukrepe za primer, da bi prišlo do vojne.

Po celi deželi se še vnaprej vršijo mirovni shodi. Prepričanje narašča, da se lahko svet izogne tretji svetovni vojni.

Ceprav vojaški časopisi in publikacije poudarjajo, da je sovjetska oborožena sila vedno v pripravljenosti, ni nobenih znakov, da se vrši mobilizacija rezervistov ali po podvzema ukrepe, ki so običajeni, če deželi grozni vojna.

Governorji na mirovnih shodih poudarjajo, da "imperialisti" nameravajo sprožiti svetovno vojno, toda obenem zagotavljajo, da se kampanja v prid miru vsak dan bolj širi in zavzema večji obseg po celem svetu. Na shodih tudi poudarjajo, da je Sovjetska zveza dovolj močna, da prepreči novi svetovni pokolj.

Medtem pa je sovjetska vlada obosidla uporabo zastave Združenih narodov s strani ameriških sil, ki se bori na Koreji.

Sovjetski časopisi na splošno viharno obsojajo "ameriško agresijo." Glasilo strokovnih unij Trud je objavil članek, v katerem pravi, da so Zedinjene države sprožila vojno, da bi potom vojnike odvrnile depresijo in ustrašile zagovornike svetovne miru.

AMERIŠKI ČASTNIK BAJE OBSOJA AMERIŠKO AGRESIJO

WASHINGTON, 11. julija—Danes je bilo razkrito, da neki moški, ki se predstavlja za ameriškega častnika, širi propagando proti "ameriškemu imperializmu" iz glavnega mesta Koreje, Seoula.

Moški pravi, da je kapitan Ambrose Nugent in da je bil zabit v bitkah na Koreji. Severna Koreja pa mu je dovolila, da potom radia obsoja ameriško intervencijo. "Kapitan Nugent" pozivlje ameriške vojake, naj se zoperstavijo "ameriškim kapitalističnim monopolom, ki so sprožili barbarski agresivni napad na Korejo."

(Armeda je naznana, da res obstaja neki moški po imenu kapitan Ambrose Nugent in da je iz Merrila, Wis. Toda dosedaj še ni bilo naznanjeno, če je bil res zabit na Koreji.)

Ameriške izgube znašajo 366 mož

TOKIO, 11. julija—Iz glavnega stana gen. MacArthur je danes naznali, da ameriške izgube v vojni na Koreji do 6. popoldne v ponedeljek znašajo 366 mož. To je za 117 vojakov več, kot pa jih je bilo izgubljenih pred tremi dnevi.

Soglasno s komunikacijo je bilo ubitih 27 vojakov, 94 ranjenih, 245 pa izginilih.

V komunikacijo so omenjene tudi materialne izgube Severne Koreje, ki so:

Uničenih letal 24, poškodovanih 12, možno uničenih 5. Uničenih tankov 95, poškodovanih 62, možno uničenih 13. Oklopni vozovi je bilo uničenih 7, poškodovanih pa 62. Ostalih vozil je bilo uničenih 444, poškodovanih 217, verjetno uničenih pa 47. Ladij je bilo uničenih 11, poškodovanih pa 26. Zaplenjeno je bilo 7 poljskih topov.

Ameriške čete so se pod pritiskom severno-korejske ofenzive umaknile na južno obalo ogrožene reke Kum

TOKIO, 12. julija—Severno-korejske sile so danes napredovale od štiri do deset milj in prisilile ameriške čete, da so se umaknile na južno obalo važne reke Kum, ki je zadnja naravna ovira pred Taejonom, zasilnim glavnim mestom južno-korejske vlade.

Severno-korejčani so sprožili silovito ofenzivo že zgodaj zjutraj in podprt z artillerijo izgnali Američane iz mesta Čočivona, ki leži 8 milj severno od reke Kum.

V komunikatu iz glavnega stanja gen. MacArthurja ni sicer omenjeno mesto Čočivona, toda podprt je, da so se ameriške čete "umaknile v redu."

V današnjem bitki se je ponovilo isto, kar se je zgodilo včeraj. Ameriški tanki so skušali ustaviti močnejše tankovske oddelke Severne Koreje, toda slednji so na njih izvršili tako velik pritisk, da so se morali umakniti.

Medtem pa so ameriške letete trdnjave metale bombe na sovražnikove tanke in koncentracije čet. Po umiku iz Čočivona so ameriška letala napadla mesto in ga začgal.

Veruje se, da imajo na področju Čočivona severno-korejske sile na razpolago 80 tankov. Toda neuradno poročila pravijo, da so v strahovitem napadu ameriška letala uničila 65 sovražnih tankov ter 190 otrokov.

Pričakuje se, da bodo sile Severne Koreje kmalu napadle Američane na južni obali reke Kum. Če jim bo uspelo, da se izkrcajo na južno obalo reke, bodo ameriške obrambene vrste resno ogrožene.

PET BOLNIŠNIC ZA ŽRTVE NA KOREJI

WASHINGTON, 11. julija—Obveščeni krogi so danes nazzanili, da bo Obrambeni oddelki vlade kmalu ponovno odprli pet vojaških bolnišnic za ameriške vojake, ki so bili v borožnji v vojni na Koreji. Odprte bodo sledče bolnišnice: General Hospital pri Phoenixville, Pa., Murphy General pri Waltham, Mass., Percy Jones General pri Battle Creek, Mich., U.S. Naval Hospital v Long Beachu, Cal. in Oliver General v Augusta, Ga., ali pa Lawson General v Atlanti.

EGIPT OBSOJA SEVERNO KOREJO, TODA NE ODOBRAVA VOJNE

KAIRO, 11. julija—Egiptovska vlada je danes obsodila Severno Korejo, ki da je sprožila agresijo, toda ni podprla oborožene akcije, ki jo Zedinjene države podvzemajo v imenu Združenih narodov.

V izjavi zunanjega ministra se je egiptovska vlada previdno izognila, da bi podprla oboroženo akcijo proti Severni Koreji.

MISIONARJI BODO OSTALI NA KOREJI

VATIKAN, 11. julija—Obveščeni vatikanski krogi so danes naznali, da bodo katoliški misionarji na Koreji ostali na svojih mestih, čeprav jim grozi nevarnost, da bodo prišli pod komuniste. Posebna navodila misionarjem pa ne bodo poslana, ker niso potrebna. Kot pojasnjuje vatikanski krogi, se misionarji nikoli ne umikajo ali pa bežijo.

Iz življenja naših ljudi po Ameriki

Pueblo, Colo. — Kattie Vivo da se je moralna podvreči nevarni operaciji. Nahaja se v bolnišnici Corwin.

Brownsville, Pa. — Dne 11. junija je na Yukonu umrl Agnes Brardstetter, starica 70 let doma iz Velike Luke, Dolenjsko, članica ABZ. V Ameriki zapušča pet sinov, od katerih je Herman predsednik tukajšnjega angleško poslujočega društva 759 SNPJ, in tri hčere, v starem kraju pa mož Johana Brandstetterja.

Sharon, Pa. — V bližnjem Youngstownu je 24. junija umrl Mihail Platnar, doma iz Iškevski pri Igri, v Ameriki okrog 45 let, največ v Sharonu in Warrenu (O.), zadnjih 20 let pa v Youngstownu. Bil je član SNPJ, pokopan civilno. Zapusčen ženo, brata v Eriju, Pa., in se stroj v Bessemerju, Pa.

Claridge, Pa. — Dne 25. junija je umrl Jakob Orel, star 81 let, doma od Havrovih Rovt pri Zirih nad Škofjo Loko, v Ameriki 51 let, član SNPJ in ABZ, ki sta mu priredila dostojen pogreb. Tukaj zapusča hčer in 13 vnukov, v starem kraju pa brata. Žena mu je umrla leta 1927.

Export, Pa. — Dne 24. junija je nagloma umrl Alexander Skerly, član in zapisnik društva št. 138 ABZ. Zapusča ženo, dva sina, dve hčeri in sedem vnukov. Doma je bil iz Trnovega pri Ilirske Bistrici. Bil je dober društvenik ter je imel razne urade pri društvu, katerega je tudi nekajkrat zastopal kot delegat na konvencijah.

Duluth, Minn. — V bolnišnici St. Mary je dobro prestala operacijo Mrs. J. Bevich iz New Dulutha, dolgoletna članica SNPJ. V isti bolnišnici se zdravi Peter Kral iz Iron Mountain, Minn., brat dolgoletne bolniške sestre v tej bolnišnici.

Tr

"ENAKOPRAVNOST"

Owned and Published by
THE AMERICAN JUGOSLAV PRINTING & PUBLISHING CO.

6231 ST. CLAIR AVENUE CLEVELAND 3, OHIO

Henderson 1-5311 — Henderson 1-5312

Issued Every Day Except Saturdays, Sundays and Holidays

SUBSCRIPTION RATES—(CENE NAROČNINI)

By Carrier and Mail in Cleveland and Out of Town:
(Po raznašalcu in po pošti v Clevelandu in izven mesta):

For One Year—(Za eno leto) \$8.50

For Six Months—(Za šest mesecov) 5.00

For Three Months—(Za tri meseca) 3.00

For Canada, Europe and Other Foreign Countries:

For One Year—(Za eno leto) \$10.00

For Six Months—(Za šest mesecov) 6.00

For Three Months—(Za tri meseca) 3.50

Entered as Second Class Matter April 26th, 1918 at the Post Office at

Cleveland, Ohio, under the Act of Congress of March 3, 1879.

104

BODOČNOST SANS

Cetrtva konvencija SANSA, ki se je vršila koncem meseca maja, je bila ena od najpomembnejših v zgodovini te organizacije, ki je skozi osem let storila veliko dobrega dela. Najpomembnejša vsled tega, ker je šlo za njen bodočnost. Zadnje leto pred konvencijo se je opažalo, da aktivnosti v okviru SANSA pojedajo, da SANSA ni imel več tiste življenske sile, ki jo je imel recimo v zadnjih letih vojne in takoj po vojni. Če pa ni bilo več teh aktivnosti, ki odražajo življjenje organizacije, se je umevno razširilo tudi mnenje, da je SANSA dovršil svojo nalogo in da ga je treba likvidirati. To je bilo tudi mnenje dobrega dela naših naprednih ameriških Slovencev, ki so hoteli z ustanovitvijo popolnoma nove organizacije naprednih ameriških Slovencev nadomestiti SANSA. Toda IV. konvencija SANSA je pokazala, da še ni prišel čas likvidacije SANSA, da SANSA še vedno lahko deluje, če se mu določi nove naloge, ki bi odgovarjale sedanjemu, dokaj spremenjenemu položaju.

V moralnem in tudi finančem oziru je uspeh konvencije bil nadvise zadovoljiv. S tem mnenjem se bodo strinjali tudi oni delegati, ki so prišli na konvencijo pesimistično razpoloženi, a jim je nepričakovano veliko število navdušenih in borbenih delegatov dvignilo zaupanje v bodočnost SANSA. Ne rečemo, da je na zadnji konvenciji bilo večje število delegatov, kot pa na prejšnjih. Toda z ozirom na težave, ki izvirajo iz splošnega položaja v naši deželi in na svetu, se lahko reče, da je udeležba bila zelo, zelo zadovoljiva. Več kot pa število delegatov, izpričuje število posetnikov, ki so prišli na konvenčne priredbe SANSA. V današnjih časih na takšnih priredbah imeti okrog 800 dolarjev čistega dobička, lahko pomeni samo to, da je še vedno veliko število naših naprednih ljudi, ki organizacijo tudi gmotno podpirajo.

Uspeh Četrte konvencije je zagotovil nadaljnji obstoj SANSA. Mogoče je tudi veliko upanja za bodoče delo organizacije tudi v dejstvu, da je glavni urad preseljen v Cleveland, v SND na St. Clair Ave. Cleveland je najmočnejša slovenska naselbina v Ameriki po številu naših priseljencev. Chicaga je v preteklosti vršila velik vpliv na naše kulturne, prosvetne, politične in druge aktivnosti, bila je nekakšna kot bi se to reklo "slovenska Meka" v Združenih državah. Toda časi se spreminjajo, naše vrste se krčijo in samo po sebi je umevno, da se moramo koncentrirati v mestih, ki nam nudijo še največ prilik, da lahko za par nadaljnih desetletij črpamo svoje življenske sile iz kompaktno zbitne mase naših priseljencev.

Pred novim glavnim odborom stojijo velike naloge. Prva in nujno potrebna pa je na organizacijskem polju, to je, da se oživi neaktivne podružnice, ustanovi nove v vseh naselbinah, kjer še ne obstajajo, da se ustanovi nekakšen "posvetovalni odbor" in razne "sekcije" z določenimi nalogami. SANSA moramo najprej zgraditi v močno in stabilno organizacijo, predno se lotimo drugih nalog, ki mu jih je poverila IV. konvencija. O vseh teh vprašanjih se že razmotriva, tako na sejah podružnic, kot na sejah glavnega odbora.

Nujno potrebno pa je, da se že pred začetkom sezone shodov, kulturnih prireditev, koncertov, predavanj itd. v dvoranah naših domov v raznih naselbinah pripravimo za bodoče naloge SANSA. Med nami se nahajajo tudi delegati iz Slovenije, ki so že samo s svojo navzočnostjo dosti prispevali, da se je dvignilo zaupanje naših ljudi v SANSA. Ti delegati iz Slovenije sedaj potujejo po naših naselbinah, kar je ogromnega pomena za popularizacijo SANSA. Zahvaljujoč se zboljšanim odnošajem med Zedinjenimi državami in Jugoslavijo, ne bo v bodočnosti težko dobiti tudi druge predstavnike iz Slovenije, zlasti one, ki bi lahko okreplili naše lastne kulturne in prosvetne aktivnosti. Na pr., zelo veliko bi za te namene prispeval kakšen kvintet iz Slovenije, ki bi gostoval v raznih naših naselbinah. Lahko pa bi se uredilo za gostovanja celega pevskega zboru iz Slovenije na širši osnovi.

Seveda, bodoč aktivnosti SANSA zajemajo tudi druga polja. Toda za enkrat je važno poudariti, da so neizcrpne možnosti, ki se obetajo SANSA, najboljši porok, da ga bomo ohranili med nami za še precejšnjo dobo. V posameznih naselbinah, kjer obstajajo možnosti za ustanovitev ali pa aktivizacijo podružnic, je najboljše, da se naši napredni možje in žene že sedaj lotijo dela, ki nam bo vsem skupaj v korist in nam bo dosti pomagalo, da prezgodaj ne izginemo v našem ameriškem "melting potu."

Po 22 letih na obisku v rojstni domovini

Milan Medvešek

77.

S. S. Hrvatska je lep tovorni brod, na katerem je večje število potniških kablin, krasen salon in lepa jedilnica. Postrežba je bila dobra, moštvo prijazno. Meni je zlasti ugodjal kapitan Kovačević. On je bil v času druge svetovne vojne v Ameriki in vozil ladje za zavezničke ter bil nekajkrat torpediran. V Ameriki ima prijatelje tudi med Slovenci in izročil mi je tople pozdrave za Janka Roglja iz Cleveland, Vinko Coffa, tajnika SDD v Collinwoodu, in za Louisa Eršteta in njegovo družino. Pred leti je bil namreč na obisku v Clevelandu in se seznanil z imenovanimi osebami.

Na ladji sem se tudi seznanil z novim svetnikom jugoslovenskega poslanstva v Washingtonu Milošem Bučarjem, kateri je prav tedaj s svojo ženo in otroki potoval na svoje novo službeno mesto. Svetnik Bučar je mlad mož, po poklicu tehnik, toda na splošno izobražen, povrhu pa poseda veliko mero razumevanja za sočloveka. Prav tako je izobražene njegova žena, katera je bila profesorica, sedaj pa študira na univerzi v Washingtonu. S seboj sta imela triletnega sinčka Dušana in devet mesecev starega Uroša. Na ladji sta bili dve mački in malen Dušana še zdaj slišim, kako me prestapajo kliče: "Stric Milan, pojdiva mačke gledat." Deček se je nam vsem priljubil in nas zabaval, zlasti kadar je korakal po krovu in pel: "Mi smo vojaki korenjaki, kako nas gledajo ljudje . . ."

Vožnja po sinjem Jadranu je bila krasna, ko pa smo se bližali Mesinski ožini, je prejela ladja poročilo o viharju, zato je kapitan dal povelje, da je brod zavil proti jugu in obkrožil Sicilijo, nato pa naprej v Sredozemske more mimo otoka Pantellerije.

Po večnevni vožnji smo zaledali špansko obalo, zemljo, katero je zaslužil fašist Franco. Kmalu nato je ladja dospela v Gibraltar, kjer se je založila z oljem in drugimi potrebnostmi. Ladja je stala na odpretem morju in kmalu so jo obkroževali številni čolni, v katerih so bili španski krošnjarji in glasno v angleškem jeziku ponujali svoje blago, vsakovrstne spominke, preproge, prte, okraske in podobno. S krošnjarji smo "gihali", da je bilo veselje, in res dobili nekatere stvari po zelo zmernih cenah. Seveda, za robo smo morali plačati z vsemiščnimi ameriškimi dolarji. Včasih smo rekli, da je denar vsega sveta vladar, danes pa je ameriški dollar vsega sveta vladar. Ves svet se peha za ameriškimi dolarji.

Iz Gibraltarja je ladja zavila na široki Atlantski ocean, nato pa proti jugu ob afriški obali v pristanišče Kasablanko, katera je največje mesto v francoskem Maroku. Ladja "Hrvatska" je v tem pristanišču naložila velik tovor starega aluminijsnega in ga odpeljala v Ameriko. V pristanišču smo stali pol drugi dan. Tako ko smo se bližali temu velikemu mestu, so nas mornarji opezorili, naj se pazimo, da nas kdo ne okrade in oguljufa.

O Casablanki, katero danes imenujemo "mali Pariz", bi se dalo marsikaj napisati. V tem mestu se je meseca januarja leta 1943 sestal predsednik Roosevelt s tedanjim angleškim premierjem Churchillom in generalom De Gaullem. Na tej konferenci so zaveznički izdelali načrt za napad na Sicilijo in Italijo in proglašili, da se mora Nemčija brezpogojno podati.

Ladja je pristala v pristanišču na večer in jaz sem izrazil željo, da bi šel v mesto, toda

trast pri kontrastu! Na eni strani bogastvo, izobilje, na drugi v nebo vpijoča revščina! V Jugoslaviji niso izložbe polne kot so v Casablanki, prav tako jugoslovjan potrebuje veliko dražje kot v francoskem Maroku, vzliz temu pa sem videl v vsej Jugoslaviji samo eno beračico, ki je prosila darove pred pravoslovno cerkvijo na Kalamedgu v Beogradu, dočim sem videl v Casablanki berača pri beraču, slepca pri slepcu, pohabljence pri pohabljencu, raztrgane in bose otroke, ki so se podili po stranskih ulicah, povrhu vsega tega pa cele roje špekulantov z ameriškimi dolari, tatove pri belem dnevu, goljufe in prevarante, izvodnike v prostututke.

Tudi pod zemljo ustvarja voda svojevrsne in zanimive oblike. Curki vode, ki se cede in pada v globino, tope apnenec in razširjajo razpoke v brezna, ki so včasih tudi nekaj 100 metrov globoka. Na dnu se pronajoča voda zbira v večje podzemskie tokove, ki morejo raztopiti več apnenca in oblikujejo vedno več podzemskie prostore. Če postane jama preširoka, se začne krušiti s strope skalne v nastanju v jami podgori, kupi ali griči skalovja, ki zajeze reko, da nastane podzemski jezero. Mnogokrat doseže zajezena voda strop jame in nastane smrk ali sifon, ki zapre pot raziskovalcem. Nad prav velikimi podzemskimi prostori se pa udre ves strop do površja in popolnoma zasuže podzemsko dvorane. Na površju nastanejo ogromne kotlaste doline z napivčnimi stenami, globoke do sto metrov in do dvestopetdeset metrov široke, ki jih na notranjskem imenujejo "kukave" ali "koliševke". Podzemski reka si pa mora poiskati druge razpoke in izdolbsti nove jame, da obide nastalo zapreko. Ko dovoljno razširi novo podzemsko strugo, zapusti končno staro, z udorom zatrpano jamo, ki jo začne po svoje oblikovati skozi strop pronicajoča voda.

Ko pravica deževnica skozi razpoke v globino, raztopi mnogo apnenca; ko pa pripolzi kapljaj v jamo, kane s stropu na tla in se razprši. Večji del razpršene kapljice na tleh in njen ostanek na stropu se v jami posuši in pusti silno majhno kolino apnenca, ki ga je raztopljenega prinesla s seboj. Ker kaplja voda stalno iz istih razpok v stropu, se naistem mestu počasi nabira apnenec. Tako rastejo s stropu kapniki — stalaktiti — v obliki lednih štrle razjedene in preluknjene skale, površina pa je pokrita s številnimi okroglimi kotanjami, da je videz, kot bi bila bombardirana z najtežjimi gombami.

Vse te nenavadne oblike nastanejo le na tleh iz apnencev, ki je razpokan in se vrhu tegu po malem topi v vodi. Zato deževnica ne pronica skozi prst samo do skalne podlage kot na normalnem svetu, ampak izgine po razpokih apnenca v notranjosti, kjer se v globini zbere v podzemskih tokov. Tudi potoki z normalnega (ne kraškega) sveta izginejo, čim priteka na kras, v notranjost apnenčnih skladov. Ker je voda tisti najvažnejši činitelj, ki neprestano in nepozabno preoblikuje zemeljsko površje, ustvarja doline, znižuje gorovje, naspilje ravnine, zasipuje jezera, je jasno, da se kras že po videzu loči od normalne okolice, ker teče voda v notranjosti namesto po površini. Namesto živahnega gričevja in hribov z dolinami in grampami, po katerih teče voda, imamo na krasu dolgočasne, nerazgibane planote in gladka pobečja hribov. Toliko bolj pa je razgibana kraška površina v bližini okolici Trsta, pôrastlo z zanikrnim grmičjem in pustimi pašniki, med katerimi leže v okroglih dolinah borenjivice, obdane s kamnitimi ogradami. Skalno pokrajino poleti neusmiljeno žge sonce, pozimi pa divja čeznjo in gospodari burja. Ime te male slovenske pokrajine, katere edino bogaštvo je kraški marmor iz Nabrežine in Repentabor ter znano vino teran, so prezeli geografi, ki so se tukaj prvč spoznali s tem pojmom, in ga prenesli na

kih poljih so ponori premajhni, da bi ob deževju sproti požiral narastlo ponikalnico, ki preplavi kraško polje in ga spremini v jezero. Ker voda skozi male ponore le počasi odteka, more trajati poplava tudi več mesecev. Takih presihajočih jezer ali blat, kot jih imenuje ljudstvo, je mnogo v Jugoslaviji, najbolj znano pa je Cerkniško jezero.

Tudi pod zemljo ustvarja voda svojevrsne in zanimive oblike. Curki vode, ki se cede in pada v globino, tope apnenec in razširjajo razpoke v brezna, ki so včasih tudi nekaj 100 metrov globoka. Na dnu se pronajoča voda zbira v večje podzemskie tokove, ki morejo raztopiti več apnenca in oblikujejo vedno več podzemskie prostore. Če postane jama preširoka, se začne krušiti s strope skalne v nastanju v jami podgori, kupi ali griči skalovja, ki zajeze reko, da nastane podzemski jezero. Mnogokrat doseže zajezena voda strop jame in nastane smrk ali sifon, ki zapre pot raziskovalcem. Nad prav velikimi podzemskimi prostori se pa udre ves strop do površja in popolnoma zasuže podzemsko dvorane. Na površju nastanejo ogromne kotlaste doline z napivčnimi stenami, globoke do sto metrov in do dvestopetdeset metrov široke, ki jih na notranjskem imenujejo "kukave" ali "koliševke". Podzemski reka si pa mora poiskati druge razpoke in izdolbsti nove jame, da obide nastalo zapreko. Ko dovoljno razširi novo podzemsko strugo, zapusti končno staro, z udorom zatrpano jamo, ki jo začne po svoje oblikovati skozi strop pronicajoča voda.

To je reči, koliko časa je preteklo, da je zrastlo toliko in tolkišnih kapnikov. V ugodnih razmerah, če voda stalno pa vendar tako počasi kaplja, da sproti izhlapeva, rastejo kapniki razmeroma hitro, tudi do 1 mm na leto. Seveda tako ugodni pogoji so le malokje in tudi le majo časa. Ob suši voda ne kaplja, v deževju curlja preveč in celo razlaplja kapnik. Razpoka se lahko tudi zamaši in rast kapnika prestane, ker voda ne kaplja več itd. Čim večji in debelejši je kapnik, tem počasnejše raste in se debeli. Starosti kapnikov zato ne moreno določiti: vsekakor pa so rastli orjaki v Postojnski jami desetisoletja.

Vsa voda, ki se zbira v kraški notranjosti in oblikuje ta čudoviti in divji podzemski svet, privre na dan v kraških poljih

(Dalje na 3. strani)

Urednikova pošta

Ponovna aktivnost euclidske podružnice

Euclid, Ohio. — Pri podružnici št. 106 SANSA se je začelo s ponovnim navdušenjem delovat in sledi so plačali članarino: Frank Misic, \$2; Frank Cesen in soprga, \$4; Frank Zaggar, \$2; Frank Podboršek, \$2 in John Zigman, \$2.

Najlepša hvala vsem!

F. Fende.

Prošnja iz Cerklj

Te dni je uredništvo Enakopravnosti prejelo pismo od Janeza Grilca, doma iz vasi Sidraž, št. 3, pošta Cerkle pri Kranju, Slovenija, ki prosi, da bi potom časopis objavili njegovo prošnjo do usmiljenih rojakov in rojakinj, ki bi mu pomagali s kakšno staro obleko za njega in njegovo družino. Piše, da ima otroke v starosti od 2 do 16 let, katerim ne more kupiti oblačil. Dalje tudi piše, da bi zelo rad tudi prejemal Enakopravnost, če bi mu kdo mogel plačati za naročnino.

OBROBNE OPATKE

(Nadaljevanje s 1. strani)

jega lastnega kandidata proti njemu.

Kaj takega se celo Rooseveltu ni prijetilo!

Vsi obstoječi, da ako bi bil danes Roosevelt v Beli hiši, bi med Ameriko in Sovjetsko zvezdo obstojali najboljši odnosni v mir bi bil varen vsepozd na svetu.

V

K R A S

(Nadaljevanje z 2. strani)

ali pa na robu krasa iz velikih izvirov ali obrhov, ki so ponekod tako močni, da takoj ženo mline in žage. Včasih izvira celo reka naenkrat izpod skalne stene, kot na primer Uneč pri Planini, Ljubljana na Vrhniki, Timava pri Štivanu nedalec od Devina, Dubrovačka reka pri Dubrovniku in nešteoto drugih. Na jadranski strani izvirov kraške vode tudi v morju, ponekod daleč od obale, ali celo na otokih. Tako ima na primer Trst svoj vodovod iz Brojnega, velikega podmorskega izvira pod Nabrežino. Velik podmorski izvir je tudi pred Moščenicami v bližini Opatije, kjer vre voda iz ogromnega brezna na dnu morja. Takih vruvlj ali vrvutkov, kot imenujejo ljudje podmorski izvirek, je mnogo na naši obali, tako na primer v morju pred Opatijo, v Bakarski dragi, pod Velebitom, v Boki Kotorski in na mnogih drugih krajih. Lepo je videti te izvire, kako dela na morski gladini okroglo, večje ali manjše kupe. Kopalci pa se jih boje, ker je voda tukaj silno mrzla. V zvezi s temi podmorskimi izviri so tudi ponori, v katerih izginja morje. Morska voda, ki jo srka sladkovodni tok, se pojavi v bližnjih slanih izvirov tikkob ob obali ali pa v podmorskih vrvljah.

Podzemski svet pa ima tudi druge zanimivosti in posebnosti. V večni temi in vlagi, kjer se tudi temperatura le malo spreminja (v Postojnski jami niha med 6.8 in 8.8 °C) žive razna bitja, ki so se prilagodila posebnim živiljenskim razmeram. Najbolj znani predstavnik podzemskoga živalstva je človeška ribica. Večina teh živalic živi samo v naših jamah in predstavlja veliko privlačnost za zoologe.

Kras nastane povsod, kjer so tudi iz apnence. Vendar je le malo dežel, kjer bi zavzemal tako

velike površine in bil tako izrazit in raznolik kot v Jugoslaviji. Od Soče do Skadarškega jezera se vleče širok pas krasnih planot in planin z neštevilnimi ponikalnicami, obrhi, brezni, jamami, kraškimi polji in presihajočimi jezeri. Tudi Južne in Savinjske Alpe so pretežno kraškega značaja. Večji predeli kraškega sveta so tudi v vzhodni Srbiji ter jugovzhodni Makedoniji med Skopljem in Ohridskim jezerom.

Zaradi svoje razširjenosti vplivajo kraške pokrajine neugodno na gospodarstvo cele države. Orne zemlje je na krasu le malo, večinoma samo v vrtcah in kraških poljih, kjer je pa zaradi poplav mnogokrat niobi mogoče izrabiti. Edino večjo korist donašajo kraška tlatam, kjer so pokrita z gozdovi, ki so posebno na jadranski strani večji del uničeni. Po njih so ostali pusti in malo vredni skalni pašniki ali celo skalna puščava. Velike težave dela na krasu tudi pomanjkanje vode. Po ure in ure daleč mojajo hoditi ljudje po vodo zase in za živilo, ko je zmanjka v kapinah. Čakajo nas velike in težke gospodarske naloge, da izkoristimo se gospodarske možnosti kraškega zemljišča in dvignemo blaginjo prebivalstva. Osušiti bo treba številna presihajoča jezera ali blata in tako pridobiti večje kose plodne zemlje. Predvsem pa bo treba pogozditi ogromne kraške goličave, ki ne donašajo sedaj skoraj nobene koristi, ker se po njih pasejo samo maloštevilne ovce in koze. Napeljati bo treba velike vodovode in izkoristiti pa dve večji kraških ponikalnic za gradnjo hidrocentral.

Oglejmo si sedaj Notranjsko, kjer imamo v porečju Ljubljance poučen primer kraške pokrajine z vsemi njenimi značilnostmi. Pravi izviri Ljubljance so pod Snežnikom, najavažnej-

šim vrhom na Notranjskem. Že na Hrvaškem, pod Kozjim vrhom, izvira potok Trbušovica, ki kmalu nato ponikne v majhni kotlini Prezida. Na dan se zopet pokaže v Loški dolini v treh velikih izvirih, v Veli izvirih, v Velikem in Malem Obrhu ter Bajerju, skupno s ponikalico iz Loškega potoka in verjeno tudi z vodami izpod Snežnika.

Po imenom Loški Obrh teče voda nato po Loški dolini ali polju in vsako leto poplavljajo niže dele. Ponikve v jami Golobini pri Danah in se zopet prikaže komaj po dveh kilometrih podzemskega toka v velikih izvirih Vrh jezera v Cerkniškem polju. Jezerski obrh ali Stržen, kot se sedaj imenuje, teče pri majhni vodi samo do požiralnika Velike ponikve sredi Cerkniškega polja, ob višji vodi do ponorov Rešeto in Vodonos; kadar pa je Cerkniško jezero v polju, izginja v Karlovicah pod Dolenjo vasjo, kjer ponika tudi Cerkniška Bistrica. V Cerkniško jezero tekoči tudi vode z Blok, ki izvirovajo v obrob Zerovničice in Šteberščice.

Podzemski odtok Cerkniškega jezera je le deloma znan. V Veliki Karlovici je mogoče prodreti preko številnih jezer in ogromnih podorov dva in pol kilometra daleč proti Planini do sifona, ki je tudi v suši neprehoden in zapira nadaljnjo pot. Na drugi strani izvira v Škocjanski dolini pri Raketu iz velikih jam precejšnja voda, ki se imenuje Rak. Tudi tu je mogoče prodreti s čolnom po podzemskih jezerih poldruži kilometer daleč proti Cerkniškemu jezeru tako, da loči še nekaj sto metrov neraziskanih rorov konca Velike Karlovice in Škocjanskih jam. Rak teče samo poldruži kilometer po površju in izgine v dolnjih Škocjanskih jamah, ki se že po petih metrih končajo s sifonom.

Na jadranski strani Javorinkov in Smežnika je drugi izvir Ljubljance v dolini Koritnice, kjer izvirovajo majhni studenci

in kmalu izginejo zopet v tleh. Niže v dolini pri Zagorju pa prihaja na dan Pivka, ki teče od Postojne in ponikne v spodnjem rovu Postojnske jame. V Pivku se zliva tudi Nanoščica, ki zbrina potok pod Nanosom od Razdrtega do Postojne.

Velik del podzemskega toka Pivke je znan. Slediti je mogoče 4,3 km daleč proti Planinskemu polju do sifona v Pivki jami, ki je del Postojnske jame. Pivka in tudi odtok Cerkniškega jezera se prikaže na Planinskem polju iz izvirov "Na malnih" in iz veličastne Malograjske jame. Kmalu se združita in se imenujeta Uneč. Tudi iz Planinskega polja je mogoče prodreti po Malograjski jami več kilometrov ob podzemski reki navzgor. Ogromna jama se deli pol kilometra od vhoda v dva rova. Desni je dolg približno dva in pol kilometra in vodi proti Škocjanu ter se konča v neprehodnem smrku blizu Unske Koliševke, velikanske vdorne doline ob cesti iz Unca v Postojno. Po levem rovu pa je odprta pot dva kilometra daleč proti Postojni do sifona in

ogromnega podora, nad katerim je na površju vdorna dolina Mala Koliševka ob cesti med Planino in Postojno. Med obenoma sifonom na krajih Malograjske jame in sifoni, ki zapirajo pot v Postojnski in Škocjanski jami, je samo še po 2000 metrov daleč.

Tudi Uneč začne kmalu ponikati. Brž ko doseže skalnat rob Planinskega polja pod Ivanjim selom, se začne izgubljati v številnih luknjah in razpolkah; do glavnih ponorov na koncu polja "Pod stenami" pa dospe le v veliki vodi, ko je celo polje spremenjeno v jezero. Ponori Unca so majhni in zatrpani z vdori. Zato je njegov podzemski tok neznan. Vendar pa so barvanja pokazala, da izvira voda iz Unca na Vrhniki v izvirov Močilnika in Retovja kot Ljubljancu.

Velikanske vdorne doline med Planinskim poljem in Vrhniko (Vranja in Skednjena jama, Smrcina v Lanskem vrhu, Kukave in Logaške Koliševke v

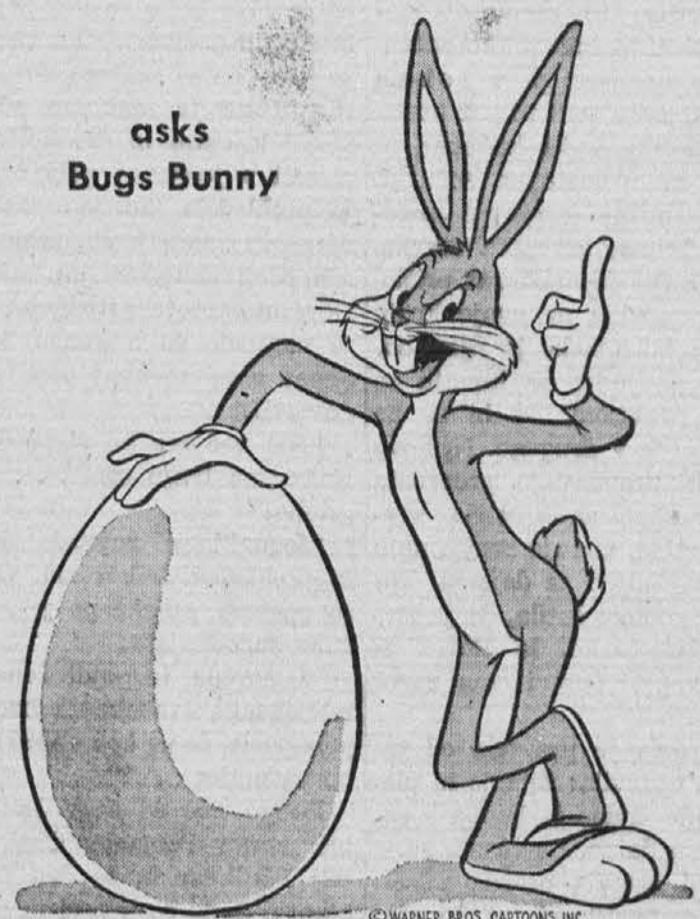
Logaškem Ravniku, Koprivnica, Mrzla dolina in Lenarsčica ob dolinski cesti, Pavkarjev, Grogarjev in Babji dol nad Vrhniko) kažejo, kod teče oziroma, kod je tekla podzemna Ljubljana ali Unec, preden so jo vdori prisili, da si je našla verjetno kje v bližini novo podzemsko strugo. Znan nam je le neznaten košček podzemskega

tega Unca, in sicer na dnu strahovitega, 255 m globokega Hudičevega brezna ali Gradišnice nad Logatcem.

Oglašajte v - - - Enakopravnosti

"**ME LAY THIS?**
Are you kiddin'?"

asks
Bugs Bunny

© WARNER BROS. CARTOONS, INC.

"Coupla months ago this little jerk comes up to me and says, 'Hello, Mr. Wabbit. Will you bwing me a nice egg like that this Easter?'"

"Are you kiddin?" I says. "This is a nest egg, Buster. Go lay your own eggs, Doc. Beat it, Scwam."

"What's a nest egg?" asks Bright Eyes.

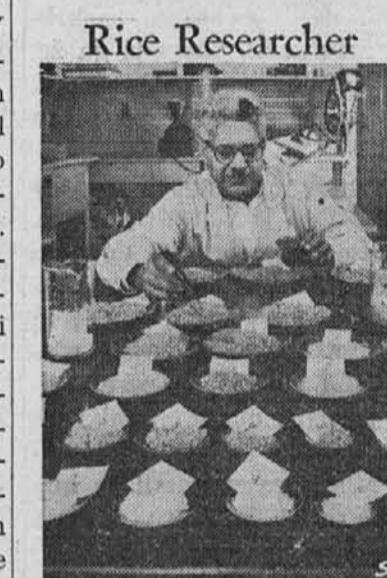
"It ain't something the Easter Bunny brings, Junior," I says. "To get one of these, you gotta save your lettuce . . . like me."

"I save the sure, easy way. Buy U. S. Savings Bonds automatically. That way, I got something to fall back on when I get all stooped over and my ears are bald."

"And, brother, when you put your cabbage in Savings Bonds, it really multiplies."

Bugs Bunny certainly has a point—and it's not at the top of his head. Why don't you buy U. S. Savings Bonds automatically, too?

Join the Payroll Savings Plan where you work—or the Bond-A-Month Plan where you bank. You'll be mighty glad you did, some day.

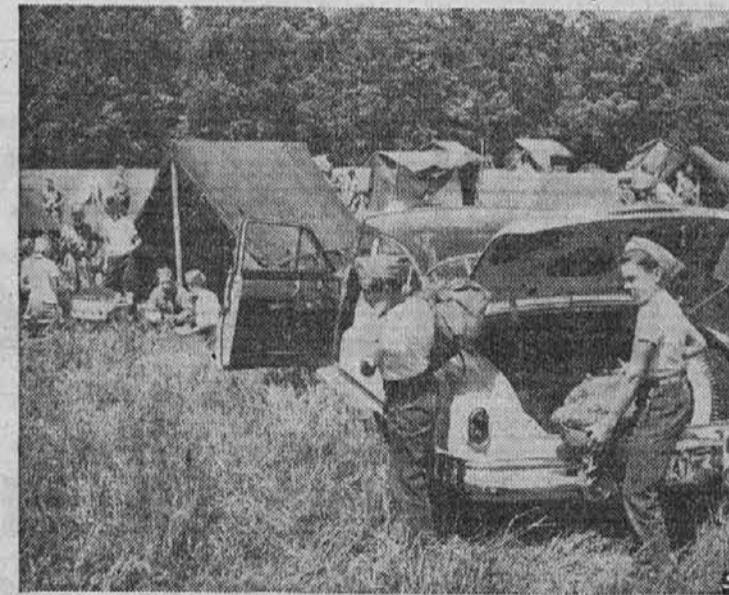

The nation is celebrating Rice Week the last of this month. Newly prominent in the rice industry is Atullah K. Ozai-Durrani whose ten years of painstaking research resulted in developing a new process for rice which shortens its cooking time to a matter of minutes. This pre-cooked rice became a member of the General Foods family of packaged products after Mr. Durrani had used his rice in the dramatic preparation of a meal right on the desk of one of their executives. Mr. Durrani (above) is shown in his laboratory with dozens of rice samples which were gathered from all over the nation in perfecting this revolutionary new product.

Homer Martz, KDKA's agricultural director, is rounding out eight years of service with the Pittsburgh Westinghouse station. Known throughout the area for his Monday-through-Saturday Farm Hour program at 6 A. M., Martz was born and raised on a Western Pennsylvania farm. His field trips take him into many sections of the Tri-State farm area where special programs are prepared for radio. The early morning shows feature farm news, interviews and a complete agricultural service. Slim Bryant & the Wildcats with their hillbilly and folk tunes are also heard regularly on the broadcasts.

Jamboree Bound—1950 Style

With 47,000 Boy Scouts preparing to converge on Valley Forge for their 40th anniversary jamboree, the scene above is typical of troop pre-encampment activities throughout the nation. The Scouts here are part of a Central Michigan contingent 250 strong going to historic Valley Forge the modern way—in a fleet of 55 new cars provided for them by the Buick Motor Division at Flint. The caravan, the largest single auto cavalcade going to the jamboree, will travel the Pennsylvania Turnpike enroute and will return via Niagara Falls.

N. J. Popovic, Inc.

IMA ZASTOPSTVO

Chrysler-Plymouth avtov

PRODAJA NAJNOVEJŠE 1950 IZDELKE KOT TUDI
RABLJENE AVTE

V zalogi ima razne dele in potrebščine za avte ter izvršuje razna popravila po tovarniško izurjenih mehanikih.

8116 LORAIN AVE.

ME 1-7200

NICK POPOVIC, predsednik

Prežihov Voranc:

A S A S A

(Nadaljevanje)

"Kdo vam je pa dovolil pretepati moje otroke?" Očetov glas, ki je to izrekel, je bil bolj togoč, še močnejši, kakor pa oskrbnikov. Prej bled, je bil zdaj nenadoma ves zarapel in sklonjen naprej, kakor da bi se pravljil na skok v oskrbnika.

Oskrbnik je vidoma ospunil. Gotovo ni pričakoval kaj takega. Kakor bi pozabil, da je krična na naši strani, je oče vpil: "Kdo vam je dovolil pretepati moje otroke?"

"Ce jih ti ne boš—Kramoh,

jih bom pa jaz. Vsakobart, kadar jih bom našel v nasadih!" Oskrbnika je prva osuplost že minila in njegov glas je bil trd, ukazujoč.

"Nikdar in nikoli! Danes ste jih zadnjikrat. Ce smo kaj zgrešili, potem tepite mene, a ne otrok . . ." je vpil oče dalje in zaklical na dvorišče s tako močnim glasom, da smo ga vti slišali:

"O Sentjurju si pa drugam poiščite!"

To je bila jasna, nedvomljiva odpoved najeminske pogodbе. V šestih mesecih bomo torej na cesti, bomo moralni zapustiti Srojevo freto! Prve dni se je oče delal, kakor bi se ga vse to ne tikalo in bi ga prav nič ne skrbela bodočnost. Ker se tudi mati ni preveč zmenila za vse skupej, smo se tudi otroci pomirili,

Jaz nisem verjel, da si tak alej (neumneš) . . ."

"Oče pa je dalje vpil: 'Nikdar in nikoli!' Mene tepite, ce smo kaj krivi, a ne otrok . . ."

"Tedaj je oskrbnik sprevidel, da ne more ničesar napraviti. Ves rdeč se je obrnil in odšel. Tam pri lesi se je še obrnil in zaklical na dvorišče s tako močnim glasom, da smo ga vti slišali:

"O Sentjurju si pa drugam poiščite!"

"To je bila jasna, nedvomljiva odpoved najeminske pogodbе. V šestih mesecih bomo torej na cesti, bomo moralni zapustiti Srojevo freto! Prve dni se je oče delal, kakor bi se ga vse to ne tikalo in bi ga prav nič ne skrbela bodočnost. Ker se tudi mati ni preveč zmenila za vse skupej,

"Oskrbniku se je menda že preneumno zdelo, zato je malo mirneje rekел:

"S kom pa govoriš, Kramoh?"

čeprav nas je odpoved hudo zadel. Počasi pa je očeta le začela gristi skrb. Začel si je očitati, da jo je prav za prav polomil. Mati, ki ga je dobro poznala, mu ni hoteli nič opomati, toda v njenih očeh je bral, da se boji bodočnosti. Potem se je sam pri sebi opravičeval:

"Ne—prav sem storil, zakaj mi je pa tepel otroka, dokler jaz tu . . ." Nato je spet potihom klel: 'O, ti prekleti košti . . .'

"Toda odpoved ni za najeminsko tako preprosta stvar, poselbo v teh časih ne, ko je vedno manj hub na razpolago. Da bi si pa mogli kupiti kako lastnino, še misiliti nismo smeli. Čeprav so nas na Srojevem izpodjadi násadi smo se vendar že nekako vdali v usodo. Nekako bi se živel . . . Zdaj pa ti

pride ta smola! Skrb se nas je vse bolj oprijemala in naposled je tudi mati ni več mogla skrivati pred očetom. Ko je videl to malodruštvo, je oče spet zapsejal svoje bođrilo, življena in upajna polno geslo:

"Ah kaj, nekako bomo pa že živel. Še nikoli ni bilo tako, da bi nikakor ne bilo . . ."

"Cas je hitel, jesen se je že poslovila, za njo je prišla zima; tista tiha zima, ki jo človek sreča le na Srojevem; do kolena debel sneg je pokril zemljo in tudi tisti nesrečni nasadi so nam za nekaj časa izginili izpred oči. Bel, globok mir, do koder so segle naše oči. Za tem belim mirom pa smo s strahom slutili pomlad.

"Se vedno nismo vedeli, kam bomo šli. Oče je sicer zbankoval okrog po bližnji in daljni sose-

ski za kako najeminsko zgodo, pa če bi bila tudi le kakšna bajta za dve kravi, kakor je bilo Srojevo, vendar ni mogel nicesar najti. Da pa bi nam ne vzel poguma, je po vsakem neuspehu vedno dostavljal:

"Nekako bomo že živel—ni hudič . . ."

Sam pri sebi je v tihem trpel, le izdati se ni hotel. Materi se je smilil in zato je bila zelo obzirna ter je v veselim obrazom poslušala njegovo upa polno pripovedovanje. Tudi nam otrokom se je jem smilili, zato smo mu tudi mi jeli privigovati:

"Ah kaj, nekako bo že . . ."

"Tako smo se pretolki skozi največjo zimo. Nekoga dne pa je mati

Marko Kos:

MATI IN SNAHA

(Nadaljevanje)

"Kaj — tako je že velik?" je ospnula starda, plosknila z rokama, sedla in se jela na vsem lepem jokati.

... Sedaj se je pričelo tisto, česar se je Janez tako bal. "Kako bosta ti dve ženski skupaj živelji, ko sta se prej tako sovrzili?" se je v skrbah spraševal. Toda mati je govorila z njo tako prijazno in preprosto, kot bi jeze nikdar ne bila poznala. Srce, to prečudno človeško srce, ki ima toliko odtenkov, kolikorkrat ga v rokah zasukaš, jo je tudi to pot pustilo na cedilu, kajti hudočna ni bila in ne nedostopna sočutju. Mlado ženo pa je prečudno zmedla ta drobna, škrbasta starda, preveč sreče je naenkrat prišlo, da bi pomislila na svoje krute obljube. Razumela je njen odpor, kajti ljudje na kmetih so preveč praktični, da bi se ne vživeli drug v drugega. Njihovo življenje uravnavajo preprosta merila: skrb za kmetijo, vreme in letino, nimajo svojih muh in so dojemljivi za dejstva. Tudi je nagosko čutila, da je življenje enostavno, le človek si ga s svojimi čustvi sam zavozlava.

Pologoma je prevzela od tache vsa opravila: žela je in plela, krmila živilo in hodila k sedom na dñino. Le včasih se je v starki zganila otočna misel: "Vidiš, popustila si ... In zdaj je spet stara pesem: reva je prišla k hiši! Kdaj se bo to nehalo?"

Janez se je očividno spremnil. Prej je bil lahkomisljen zato, ker ni imel nikogar na skribi, zdaj pa se je pokazal lastninski nagon, ki je bil skrit tudi v njem, čeprav samo toliko, kolikor ga je terjala ljubezen do otrok. Z drugimi lastnostmi je podoboval po očetu tudi zavest resnosti dela, s katerim reže kruh sebi in ženi. O, mati je bila z njim zelo zadovoljna! Ta ljubezen jo je družila s sano, čeprav sta bili docela različni. Starda je bila mehka, Ivana pa žilava, v najrazličnejših tegobah silovito preizkušena. Včasih se je domisla svojih pretenj neusmiljeni tašči, a se pomilovalno nasmehnila. Kolikokrat se človek čez leta smene svojim besedam, ko ga mu havo življenje prehititi. Kot potok je: vanj se stekajo čisti in kalni, mrlzi in topli studenci, se pomešajo — potem pa skupaj teko ...

Prihodnjo jesen je spet stekla zibelka — to pot je bila deklina, Tinka. Sledila sta ji zavorstvo Tonček in Jožek. Peti otrok, France, se je rodil že v vojni, pod Švabi. Sprva so živeli v miru. Babica je imela z otroki toliko opravka, da se jih je včasih naveličala. Imela je dve kozi, da jih je strigla in malim pletla nogavičke. Mrko in v skribi je gledala Janeza, ki je pričel ponoči zahajati od doma. Okregala je snaho, a ta jo je zavrnila:

"Kaj mislite, da k ženskam hodi? No, ne bojte se! Je že takoj, zdaj se je pričelo ..." Stara je godnjala, a sčasoma se je navadila še hujših stvari.

V blag spomin
prve obletnice smrti naše
drage in nikdar pozabne
matere

Agnes Faletič

ki je umrla
dne 11. julija 1949

Mat naša, mati mila,
več ne čuje se Vaš glas,
eno leto je že minilo,
odkar ste zapustili nas.

Sniljate le sladke sanje,
v zemlji tih, v grobu tam,
da se vidimo tam v nebesih,
izprosite to milost nam.

Vaši žalujoči otroci:

John in Joe, sinova
Anna Kovačič, sinaha

Cleveland, O., 12. julija 1950.

**Zakrajsek Funeral
Home, Inc.**
6016 ST. CLAIR AVENUE
Tel: ENdicott 1-3113

Bridko se je nasmehnil in si zakril oči. "Viš, zdaj si ji samo ti ostala, tujka ..."

Kurir je prišel ponje in jih odvedel v noč. Ivana se je oklepala kamnitega stebriča pri vrati in ni čutila mraza. Oči so ji blidle po temičnem nebu, na katerem so se kačasto odražale veje oblečene lipe. Veter ji je dolgo nosil na uho hrestjanje dračja iz hoste, ki metal mokre snežinke v obraz in loputal z oknicu, da je poškipaval zarjaveli tečaj.

Tako sta ostali združeni dve ženski: obe je vezala ista misel o ljubljenem človeku, ista skrb, ista tuga nad ločitvijo. Vse, kar je nekoč nametalo življenje med njiju, je odréalo, takisto kakor spiba burja s čistine namrznjeni prši ... V pustne dneve se je razlegalo otožno vranje krakanje; črnokrile, težko otepajoče ptice so v jatah poletavale nad vodami, ki so poplavile ozimino na poljih in se stekale, prekrite z rjavno peno dračja in nesnage, pri požiralnikih. Od tam se je slišalo ponoči zamolklo groranje ... Potem je zapadel sneg in prisnil tak mraz, da so divji zajci zgrizli slamo na vodnjaku. Janez je odšel na Štajersko — šele čez dobro leto ga je zaneslo v domača kraje.

... Mrzel decembriski dan. Z jasnega neba je sijalo medno sonce in izalo slano po travniki. Veje so se otresale iglica-stega ivja. Burja je z vršičkov bradž posnemala spruhelo zemljo in prtičila prav na cesti. Izza hriba se je dvigval stebredima: gori postojanka v Moravčah, ki jo je Šlandrova brigada ponoči razbila. Čuti je bilo še rezke strele. Pod drevesi so ležali utrujeni borci, se greli ob ognjiščih in dremali.

Ivano je privabil ropot iz hleva. Po kolovazu so priškrali lojtnari vozovi z ranjenci. Pokriti so bili z odejami, le včasih je bilo čuti kak stok. Iz pregetnih konj se je dvigala sopara. Ivani je udaril v nos vonj po potnih telesih in strnjeni krvi. Videla je sive obraze, temnorde madeže krvi. Mahoma se je opotekla, se zgrabilo za srce: zagledala je možev obraz, ki je upiral oči vanjo. Vrgla se je nanj in jela divje kričati:

"Stojte! O moj bog ... Mati ... O sveta nebesa ..."

Bradat partizan je nejevoljno ustavil konja. Pri hiši so zakrčali otroci, kakor jelen je pridržala na pol oblečena starda, se obesila na lojtrnice in omotala sinov obraz s solzami. Krog nje so se gnetili skuštrani in smrkavi veliki in mali otroci.

"O Marija, Janez, ka ... kaj ti je?"

Ni mogla dočakati odgovora. "Zadnji hip me je zadelo ... v trebuh ..."

"Joj, zakaj nisi pazil?"

Janez se je medlo nasmehnil in skušal zasukati glavo, da bi videl otroke.

"Videl sem vas pa le ..." je olajšano vzdihnil.

Starda je požirala solze in gladila sina po mrzlem čelu. V dalji je bilo čuti votel grom mine.

"Počakaj!" je kriknila Ivana bradaču. "Moža ti bom vzele!"

"Kar pusti ga! Nimam časa, v bolnišnico se nam mudi! Kaj ne slišiš, prismoda?"

A Ivana je planila kot sršen k njemu, pograbila konja za uzdo in ga ozmerjala:

"Dve leti se je potopal, zdaj bo pa pri meni ostal! Mrcina, kaj nimaš nič srca?"

"Eh, ne!" je starec zaskrbljen zarenatačil, "dam ti ga že, dam, a boš sama odgovarjala zan! Švabi ga bodo po hišah stikali!"

Pomagal je jenestti moža v izbo. Čim se je v postelji ogrel, je pričel stokati in si do krvistri ustnice. Starda je nasla glavo na rob postelje in s svojimi drobnimi, zaječe rdečimi očmi skrbno opazovala si nov pegasti obraz. Janko je stal ob vzglavlju in stiskal ustnice. Mlajši so se gnetli na kupk materi, ki je očetu skušala viti v usta požirek mleka.

"Ne trudi se, Ivana! Z mano je konec."

"Ne govorji tako, za božjo voljo, ne govorji!"

Ivana je bila vsa zmršena, divja in bleda. Mož je zaprl oči in se skremžil od bolečin.

"Truden je", je zamrmral Janko.

"Oh, koliko hudega je na svetu!" je zajecjala starda in odracala v kuhinjo. Ob ognjišču so se drenjali premraženi partizani.

"Imate kaj za pod zob, mati?"

Starda je izvlekla iz predalniku hlebec kruha in ga jela rezati. Borci so bili utrujeni in kosmati. Mlad fant je bil brez čevljev, z vrvja si je povezoval cunje na gleženj.

Fantje so se spogledali, pobrali zadnje drobtine in odšli. Ko je šla Ivana po žganje k sosedi, je ostal Janko sam pri očetu. Kratko je hropel, nato pa odprl oči. Pozorno je zrl sunu v obraz, gubal čelo in s tragočim glasom spregovoril:

"Janko, glej, da boš na mater pazil, je nikdar zapustil ..."

"Bom, oče!"

Oče je zaprl oči, večkrat olajšano ponovil: "No, dobro, dobro!" in onemel. Janko je bil pod groze. Videl je, da se je oče stresel, odprl usta in porumenel, a ni si upal nikogar

več! Stara sem in na obrazu sem mu brala: koncu je zapisan ..."

Fantje so se spogledali, pobrali zadnje drobtine in odšli.

Ko je šla Ivana po žganje k sosedi, je ostal Janko sam pri očetu. Kratko je hropel, nato pa odprl oči. Pozorno je zrl sunu v obraz, gubal čelo in s tragočim glasom spregovoril:

"Janko, glej, da boš na mater pazil, je nikdar zapustil ..."

"Bom, oče!"

Oče je zaprl oči, večkrat olajšano ponovil: "No, dobro, dobro!" in onemel. Janko je bil pod groze. Videl je, da se je oče stresel, odprl usta in porumenel, a ni si upal nikogar

poklicati, da bi se mati preveč ne prestrašila ...

Ivana je zagledala sinov prstemni pogled, v zli slutnji zdrselo po koščenem moževem obrazu, se vrgla nanj in vsa izuma od grozote izgube zarjušala:

(Dalje prihodnjič)

**Naprodaj je posestivo
na Vrhniku, p. d.**

Pikčovo.

Kogar zanima, naj piše za podrobnosti na **FRANK P. PREVIC**
30 Gordon St., Girard, Ohio.

ZENSKA DOBI DELO

v gostilni za splošna dela in kuho in če mogoče še par ur zjutraj pri bari. Mora biti poštena in zanesljiva. Delo po dnevi. Katero veseli naj pokliče

EN 1-8937

NAPRODAJ

Dobro opremljena gostilna z žganjem v pivom. Radi gotove vzročka se proda pod ceno. Slovenec ima prednost. Podrobnosti dobile pri **JOHN KOVACIC**
6608 ST. CLAIR AVE.

LASTNIK PRODAJA
dve zidanici hiši na eni loti, 50x420. Garaža za 4 avte, veliko sadnega drevja.

Za podrobnosti se pozive na
18700 SHAWNEE AVE.
IV 1-3877

RAZPRODAJA

\$10.00

MARSICH & RUSS
6108 St. Clair Ave.

STAKICH FURNITURE CO.

Quality at a Price — Easy Terms

IVANHOE 1-8288—James D. Stakich—16305 Waterloo Road

JOS. ŽELE IN SINOVI
POGREGNINI ZAVOD

6502 ST. CLAIR AVE. ENDICOTT 1-0583
Avtomobili in bolniški voz vedno in ob vsaki uri na razpolago.
Mi smo vedno pripravljeni z najboljšo postrežbo.

COLLINWOODSKI URAD:
452 EAST 152nd STREET Tel.: IVANHOE 1-3118

OBLAK MOVER

Se priporoča, da ga pokličete vsak čas, podnevi ali ponoči. Delo garantirano in hitra postrežba. Obrnite se z vsem zaupanjem na vašega starega znanca

JOHN OBLAKA

1146 East 61st St. HE 1-2730

DAN AMERIŠKE BRATSKE ZVEZE

V DRŽAVI OHIO

bo v nedeljo 16. julija 1950

v Euclidu, Ohio

in sicer v prostorih in na vrtu Ameriško-jugoslovanskega

centra, prejšnjega Slovenskega društvenega doma

na Recher Avenue

Prirejen bo velik piknik,

na katerega so vabljeni vsi člani in članice Ameriške bratske zveze in njihovi prijatelji iz vse države Ohio in drugod.

Tam bodo posetnikom na razpolago okrepčila vse vrste na senčnem vrtu in v notranjih prostorih.

Za zabavo plesalcev bosta skrbeli godbi: Vadnalova in Korenova; prvi zvoki godbe bodo zadoneli ob dveh popoldne.

Oficijski govor bo samo eden in ne bo dolg: neoficijskih pa bo med sobrami, sosesrami in prijatelji lahko milijon.

Lepoto slovenske pesmi nam bodo prinesli pevci Slovana, Jadrana in Adrije.

Namen priredi je velika in vesela skupčina članov in članic Ameriške bratske zveze in njihovih prijateljev iz države Ohio in drugod.

Vse, ki ljubite prijetno razvedri, veselo družbo in dobro postrežbo v lepem kraju, vabi v nedeljo 16. julija v Euclid, Ohio:

FEDERACIJA